

A

3 Vývoj na finančnom trhu

viac ako
120 tisíc klientov
a 5 200 podnikov
využilo odklad
splátok

úvery
na bývanie druhé
najrýchlejšie
v EÚ

zisk bánk
sa znížil
o viac ako
štvrtinu

úvery
podnikom rástli
najrýchlejšie
v strednej
a východnej
EÚ

nebankové
spoločnosti kríza
zatiaľ výraznejšie
neovplyvnila

3

Vývoj na finančnom trhu

Finančný trh nebol zatiaľ výraznejšie koronakrízou zasiahnutý, banky sa však začali pripravovať na možné straty z úverov.

V roku 2020 ekonomiku na Slovensku aj vo svete výrazne oslabila pandémia COVID-19

Šírenie nákazy koronavírusu, ktorá naplno udrela s nástupom roka 2020, si vyžiadalo prijatie prísnych protipandemických opatrení po celom svete. Svetová ekonomika tak po dekáde rastov zaznamenala najhlbší prepád v modernej histórii. Vlády a centrálné banky reagovali na vzniknutú situáciu mimoriadne pružne a prijali rozsiahle opatrenia na ochranu ekonomiky a pracovného trhu. V dôsledku týchto krokov sa v krajinách EÚ podarilo udržať milióny pracovných miest. Koronakríza sa však odrazila v náraste zadlženosti súkromného aj verejného sektora. Svetová ekonomika sa postupne zotavuje, avšak nastúpený rast je mimoriadne krehký a sprevádzajú ho výrazné riziká. Tie pramenia z neistoty ohľadom ďalšieho šírenia pandémie, vývoja ekonomiky po ukončení podporných opatrení, zo zvýšenej zadlženosti vlád a súkromného sektora, ako aj z oslabenej schopnosti časti klientov bánk plniť svoje záväzky.

Podobný vývoj zaznamenala aj exportne orientovaná slovenská ekonomika, ktorá klesla na svoju úroveň z roku 2017. V tomto neľahkom období ju však podržali domácnosti svojou spotrebou, ktorej pokles bol jeden z najmiernejších v EÚ. O prácu síce prišli desiatky tisíc ľudí, nárast nezamestnaných však aj vďaka prijatým opatreniam nedosiahol úroveň z predchádzajúcej krízy na prelome rokov 2008/2009. Časť podnikov sa môže dostať na pokraj finančných možností a hrozí im úpadok, najmä ak by bolo nevyhnutné ďalej pokračovať v istej forme lockdownu počas dlhšieho obdobia. Ekonomika by svoju predkrízovú úroveň mohla dosiahnuť až v roku 2022.

Pandémia preverila odolnosť bankového sektora

Zisk slovenských bánk sa v roku 2020 znížil viac ako o štvrtinu. Hlavným dôvodom bol nárast nákladov bánk v podobe tvorby opravných položiek. Viaceré banky sa už v predstihu snažili pripraviť na nárast zlyhaných úverov v budúcnosti. To je z pohľadu finančnej stability dobrá správa. Úveroví

klienti v súčasnosti benefitujú z prijatých protikrízových opatrení. Odklad splátok zatiaľ využilo viac ako 120 tisíc osôb a vyše 5 200 podnikov tvoriacich viac ako desatinu objemu úverov bánk. Nárast zlyhaných úverov však môže nastať po ukončení platnosti opatrení, keď časť klientov nemusí byť schopná ďalej splácať svoj úver. Bankám pomohlo aj zrušenie platenia bankového odvodu od júla minulého roka. Ak by sa odvod ponechal, bol by prepad ich zisku zrejme jeden z najvyšších v Európe.

Banky dlhodobo čelia aj tlakom v dôsledku dlhodobého poklesu úrokových mier. Tieto tlaky sa snažia kompenzovať zvýšeným poskytovaním úverov a postupným zvyšovaním prevádzkovej efektivity, vrátane znižovania počtu zamestnancov a zatváraním pobočiek. Pokles ziskových marží banky nepremietli do príjmov z poplatkov. Tie v pomere k úverom a vkladom v minulom roku dokonca klesli.

Dobrou správou je, že banky vstúpili do súčasnej krízy kapitálovo dostatočne silné. Kapitálová primeranosť slovenského bankového sektora bola v úvode roka 2020 o tretinu vyššia, ako to bolo na prahu predchádzajúcej krízy v roku 2008. Zaslúžilo sa o to aj rozhodnutie väčšiny bánk nevyplatiť dividendy zo zisku z roku 2019. Banky majú predpoklady, aby po očakávanom náraste kreditných strát v dôsledku koronakrízy zostali stabilné, ale aj aby dokázali pokračovať v úverovaní ekonomiky.

Poskytovanie úverov nebolo koronakrízou významnejšie ovplyvnené

Rast úverov pokračoval aj počas pandémie v predkrízovom vývoji. Úvery domácnostiam na bývanie si udržali druhý najrýchlejší rast v Európe. Dopyt po týchto úveroch podporili stabilne nízke úrokové sadzby a pokračujúci rast cien nehnuteľností. Zároveň v čase koronakrízy sa prehĺbil pokles poskytovaných spotrebiteľských úverov. Ich objem však stagnoval už pred krízou. Okrem zvýšenej neistoty sa pod ich pokles podpísali aj zníženie výdavkov na spotrebu a nárast úrokových sadzieb. Istý vplyv mohlo mať aj postupné sprísňovanie limitov na ukazovateľ schopnosti splácať počas prvého polroka 2020, aj keď viaceré banky nevyužívali povolené výnimky v plnej miere.

Aj úvery podnikom si zachovali najrýchlejší rast v rámci regiónu strednej a východnej Európy. Banky na nástup krízy reagovali sprísnením podmienok poskytovania úverov, časom ich však postupne uvoľňovali. Záujem o úvery zvýšila aj možnosť poskytnutia garancií zo štátnych garančných schém. Po pomalšom a postupnom nábehu tohto programu tvorili úvery so štátnou garanciou viac ako polovicu poskytnutých úverov počas letných mesiacov roka 2020.

Koronakríza ovplyvnila aj nebankové segmenty finančného trhu, následky však zatiaľ nie sú výrazné

Vplyvy krízy boli viditeľné aj v oblasti poistenia, poisťovne však nezaznamenali výraznejšie straty. Najbadateľnejšie bol nástup krízy pozorovateľný v poklese záujmu o životné poistenie a v oslabení finančného výsledku poisťovní. Na druhej strane sa poisťovniam v dôsledku zníženia mobility znížili náklady na poistné plnenia v poistení áut. Viaceré riziká sa však nateraz naplno neprejavili. Do budúcnosti je možné očakávať možné zvýšenie rizikových prirážok, vypovedanie poistiek v dôsledku zhoršenej finančnej situácie domácností, zníženie investičných ratingov a prípadný možný nárast zvýšenia škodovosti v poistení úveru či poistení cestovných kancelárií.

Dôchodkové a podielové fondy utrpeli na začiatku koronakrízy veľké straty, tie sa však do konca roka 2020 prevažne alebo úplne vymazali. Z pohľadu finančnej stability bolo priaznivé, že v dôsledku výkyvov na finančných trhoch investori do tuzemských podielových fondov nepodľahli panike a takmer vôbec nestáhovali svoje investície zo sektora. Straty vykázané na začiatku roka 2020 mali iba dočasný charakter a v nasledujúcich mesiacoch dochádzalo k ich rýchlej redukcii v súlade s oživením na finančných trhoch.